

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

УДК 373.3/.5.016:94

DOI 10.25128/2415-3605.20.2.6

НАТАЛІЯ ІГНАТЕНКО

ID ORCID: 0000-0002-3264-0315

ignatenko@tnpu.edu.ua

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Охарактеризовано концепцію «Нова українська школа» як ключову реформу Міністерства освіти і науки (МОН) в Україні та через її призму проаналізовано державну освітню політику України щодо забезпечення якості освіти. Досліджено теоретичні і методологічні аспекти професійного розвитку учителя історії та їх відображення у змістовому, операційному й контекстному компонентах кваліфікаційної складової педагогічної майстерності педагога НУШ. З'ясовано, що відповідно до Державного стандарту базову платформу для формування інтегрального образу педагогічної майстерності учителя НУШ утворюють чотирнадцять ключових компетентностей, репрезентована цілісність яких формує довершений образ педагога-практика. Установлено, що в теорії професійності педагога визначають як специфічне психологічне й особистісне утворення, якому властивості фахові компетентності і здатність до творчого виконання професійних завдань. При цьому професійність та результативність учителя історії проглядається й у сформованому ним стилі педагогічної діяльності та виборі педагогічної стратегії. Остання скеровує вектор професійної діяльності за одним із трьох напрямів: суто педагогічним, формально педагогічним або помилково педагогічним. Наведено специфікацію когнітивно-технологічних якостей, необхідних для засвоєння історичної науки, що за своїм змістом і формою ґрунтується на дуальному механізмі оволодіння історичним матеріалом – від знання історичного факту і до усвідомлення його як частини власного життя. Обґрунтовано, що провідну роль у професійному зростанні педагога відіграє його здатність до інноваційної діяльності, складовими якої є чітка мотивація та осмислена інноваційна позиція, спроможність не лише долучатися до інноваційних процесів, а й бути їх ініціатором.

Ключові слова: професійний розвиток, учитель історії, Нова українська школа, заклад загальної середньої освіти, якість освіти.

НАТАЛІЯ ІГНАТЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопольский национальный педагогический университет

имени Владимира Гнатюка

ул. Максима Кривоноса, 2, г. Тернополь

ПРОФЕСИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УЧИТЕЛЯ ИСТОРИИ В КОНТЕКСТЕ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ «НОВАЯ УКРАИНСКАЯ ШКОЛА»

Охарактеризована концепция «Новая украинская школа» как ключевая реформа Министерства образования и науки Украины и через ее призму проанализирована государственная образовательная политика в Украине по обеспечению качества образования. Исследованы теоретические и методологические аспекты профессионального развития учителя истории и их отражение в содержательном, операционном и контекстном компонентах квалификационной составляющей

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

педагогического мастерства педагога НУШ. Установлено, что в соответствии с Государственным стандартом базовую платформу для формирования интегрального образа педагогического мастерства учителя НУШ образуют четырнадцать ключевых компетентностей, проиллюстрированная целостность которых формирует совершенный образ педагога-практика. Установлено, что в аспекте теории профессионализм педагога определяют как специфическое психологическое и личностное образование, которому характерны наличие профессиональных компетенций и способность к творческому выполнению профессиональных задач. При этом профессионализм и результативность учителя истории находят свое выражение еще и в сформированном им стиле педагогической деятельности, выборе педагогической стратегии. Последняя направляет вектор профессиональной деятельности по одному из трех направлений: чисто педагогическому, формально педагогическому или ошибочно педагогическому. Данная спецификация когнитивно-технологических качеств, необходимых для усвоения исторической наук, по своему содержанию и форме основана на дуальном механизме овладения историческим материалом – от знания исторического факта и к осознанию его как части собственной жизни. Обосновано, что ведущую роль в профессиональном росте педагога играет его способность к инновационной деятельности, составляющими которой является четкая мотивация и осмысленная инновационная позиция, способность не только участвовать в инновационных процессах, но и быть их инициатором.

Ключевые слова: профессиональное развитие, учитель истории, Новая украинская школа, учреждение общего среднего образования, качество образования.

NATALIIA IGNATENKO

MD, Ph.D., Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksim Kryvonis Str., Ternopil

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A HISTORY TEACHER IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Socio-political, economic and cultural changes in recent decades, multiplied by the deep social crisis that has engulfed the modern world, have affected not only production and political processes but also education. These new external and internal factors cause the need to adjust the existing conceptual foundations of training teachers to work in the New Ukrainian school, which determines the topicality of our study. The article analyzes the theoretical and methodological aspects of the professional development of a history teacher and their reflection in the semantic, operational and contextual components of the qualification component of the pedagogical skills of the New Ukrainian School teacher. The concept of "New Ukrainian School" is described as a key reform of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the state educational policy of Ukraine on quality assurance of education is analyzed.

It was found that according to the State Standard basic platform for the formation of the integral image of the pedagogical skills NUS teacher is formed by fourteen core competence. It creates a perfect image of the teacher. It is established that in the theory the teacher professionalism is defined as a specific psychological and personal production, characterized by professional competence and the ability to perform creatively professional tasks. The specification of cognitive-technological qualities are necessary for mastering the historical sciences is given, which in its content and form is based on the dual mechanism of mastering historical material in the direction from the knowledge of the historical fact to awareness of it as a part of one's own life. It is substantiated that the leading role in the teacher's professional development is in his ability to innovate, components of which are a clear motivation and meaningful innovative position, the ability not only to join innovation processes but also to be the initiator. According to the results of the study, the updated functional component of the professional activity of the New Ukrainian School teacher directs his professional evolution towards the modernization of the established general education model and causes reinterpretation of its place and role in the native education environment.

Keywords: professional development, history teacher, New Ukrainian school, secondary education institution, quality of education.

Соціально-політичні, економічні й культурні зміни останніх десятиріч, помножені на глибоку суспільну кризу, яка охопила сучасний світ, позначилися не лише на виробничих та політичних процесах, а й на освіті. І це закономірно, адже потенціал суспільного розвитку значною мірою визначає відповідність освітньої системи його потребам і запитам.

Як наслідок, загострення громадського дискурсу, зумовлене зниженням рівня якості знань випускників шкіл, незадовільним фінансуванням освітньої галузі та суперечностями у

системі підготовки учителів, активізувало чергові трансформаційні процеси у вітчизняному освітньому середовищі і дало поштовх початку глобальної загальноосвітньої реформи «Нова українська школа».

Розрахована на десятиліття (2017–2027 рр.) «Нова українська школа» сформувала інноваційний погляд не лише на зміст освіти, а й на роль учителя у ньому. У нових реаліях йому відведено ключову роль «агента змін» (наділеного академічною свободою коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня), професійний розвиток якого є стратегічною складовою новітнього періоду українського державотворення [6, с. 16].

Історіографічний аналіз проблеми формування фахової компетентності учителя дозволяє окреслити її теоретичну складову через призму чотирьох напрямків дослідження:

- загальнопроцесуального (М. Вачевський, Л. Дибкова, В. Костенко, Н. Кузьміна, В. Петрук, та ін.) – аналіз якості підготовки педагога до навчально-виховного процесу в закладі загальної середньої освіти;

- особистісного (І. Бех, В. Браже, С. Вершловський, Б. Ковальчук, І. Комарова, А. Маркова, З. Нікітін, В. Шувалова, О. Щербаков, та ін.) дослідження технології професійного становлення педагога, діагностика його фахових компетентностей;

- фахово-результативного – дослідження особливостей формування когнітивно-технологічної компетентності педагога (у нашому випадку учителя історії) (Я. Абсаямова, С. Гура, І. Лернер, О. Пометун, В. Раєвський, М. Скаткін, О. Смірнова, О. Турянська, та ін.)

Спостерігається також стійка тенденція до зростання кількості наукових праць, спрямованих на пошук способів і технологій підготовки фахівців в галузі освіти (В. Андрущенко, А. Андрущук, С. Гончаренко, М. Євтух, Л. Губерський, І. Зязюн, В. Кремень, О. Куліш, О. Лапузіна, О. Москалюк, І. Надольний, Е. Нероба, В. Огнев'юк, О. Савченко, О. Сердюк, Л. Щербатюк, та ін.).

Проте нові зовнішні і внутрішні чинники зумовлюють потребу в коригуванні існуючих концептуальних засад підготовки педагогічних працівників до роботи в умовах НУШ, що і визначає актуальність теми дослідження.

Метою статті є проаналізувати існуючі теорії професійного розвитку учителя і на їх основі сформулювати власну психолого-педагогічну модель учителя історії, якому доведеться працювати в умовах реалізації концепції «Нова українська школа».

Глобалізація, демографічні зрушення і науково-технічна революція кидають виклик загальноосвітній системі у всьому світі. Перехід до нових концепцій та педагогічних моделей призводить до утвердження нової – інноваційної – моделі навчання, спрямованої переважно на освоєння і підтримку наявних здобутків цивілізації та формування особистості, здатної вносити інноваційні зміни в існуючу культуру й середовище, успішно розв'язувати проблемні ситуації, що постають як перед окремою людиною, так і перед суспільством. Проте освітня реформа, буде не ефективною, якщо її концепти не будуть схвалені учителями. «На початку ХХІ ст. світова спільнота нарешті зрозуміла, що вчительство – це не тільки «змінна величина», яка необхідна для успішного реформування освітніх систем, але й «найбільш визначний носій змін» у реалізації реформ. Ця подвійна роль вчителів в освітніх реформах – бути суб'єктом і об'єктом реформацій – робить їх професійний розвиток зоною виклику» [5] і вимагає відповіді на запитання: Який він сучасний учитель-професіонал? Які особистісні якості та фахові компетентності допоможуть йому одночасно ефективно реалізуватися в умовах НУШ і допоможуть вивести її на якісно інший рівень, перетворивши заклад освіти із поширювача контенту і знань на їх споживача? У цьому ключі професійний розвиток учителів отримав пріоритетність як в теорії та практиці педагогічної освіти, так і в урядовій політиці.

В аспекті теорії професійності педагога дефініціюється як специфічне психологічне й особистісне утворення, якому характерні наявність фахових компетентностей і здатність до творчого виконання професійних завдань [15]. При цьому актуалізуються дослідження теоретичних і методологічних аспектів професійного розвитку педагогів, їх відображення у змістовому, операційному та контекстному компонентах кваліфікаційної складової педагогічної майстерності учителя НУШ.

В урядовій політиці проблема професійного розвитку учителя відображено у ряді нормативних документів, зокрема: Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [6];

Державному стандарті початкової освіти [3]; наказах МОН України «Про організаційні питання запровадження Концепції «Нової української школи» у загальноосвітніх навчальних закладах 1-го ступеня» від 13.07.2017 р. № 1021 [13], «Про деякі організаційні питання щодо підготовки педагогічних працівників для роботи в умовах «Нової української школи»» від 15.01.2018 р. № 34 [8], «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору «Нової української школи»» від 23.03.2018 р. № 283 [9].

Особливий інтерес при цьому становить текст Державного стандарту початкової освіти, затверджений Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 р., який, враховуючи прогресивний досвід семи країн світу, залучених до міжнародної експертизи, а також найкращі українські традиції та методики навчання, нам чіткі маркери індивідуально-особистісних та професійно-діяльнісних якостей (компетентностей) учителя, якими він повинен оволодіти для успішного виконання стратегій реформування освіти [3].

Відповідно до Державного стандарту базову платформу для формування інтегрального образу педагогічної майстерності учителя НУШ утворюють чотирнадцять ключових компетентностей: загальнонаукова, когнітивно-технологічна, методична, комунікативно-ситуативна, соціальна, психолого-педагогічна, прогнозувально-рефлексивна, аутопсихологічна, інформаційно-технологічна, управлінська, кооперативна, полікультурна, валеологічна, загальнокультурна [3]. Репрезентовані як певна цілісна динамічна система різних якостей та характеристик, які формуються на підставі діяльнісного ставлення до світу, ці компетентності водночас утворюють своєрідні канали міжпредметних та внутрішньопредметних інформаційних зв'язків, що при правильному використанні дозволять педагогу позиціонувати себе як суб'єкта власної діяльності, здатного до самостійного вибору траєкторії свого професійного розвитку.

У цьому контексті зазначимо, що педагогічна професія належить до професій типу «Людина – Людина», характеризується певними персоніфікованими якостями (індивідуально-психологічними особливостями), обов'язкових для ефективної самореалізації та конкурентоспроможності у ній. Дослідниця Е. Барбіна акцентує увагу на трьох із них. Перша визначається біологічними, анатомо-фізіологічними й психічними особливостями людини і передбачає відсутність у неї протипоказань до діяльності у сфері професій типу «Людина – Людина» (наприклад, глухуватість, недорікуватість тощо), а також відповідність інтелектуального розвитку, емпатійність, позитивний емоційний тон (стенічність емоцій) та належний рівень розвитку комунікативно-пізнавальної активності [1].

Друга зумовлена особистісною готовністю індивіда до педагогічної діяльності, що характеризується її відрефлексованою спрямованістю на вибір професії типу «Людина – Людина» – наявністю у неї світоглядної зрілості, когнітивно-технологічної компетентності та аффіліації.

Здатність особистості до взаємодії з іншими загалом і до педагогічного спілкування зокрема характеризує третю складову індивідуально-психологічної відповідності педагогічній професії, що припускає легкість налагодження контакту із співрозмовником, уміння стежити за його реакцією, здатність адекватно реагувати на неї та отримувати задоволення від спілкування.

Важливою властивістю педагогічної діяльності є опір «синдрому емоційного вигорання» або психофізіологічного виснаження, що (за Е. Малером) характеризується фізичним виснаженням, швидкою втомлюваністю, психосоматичними ускладненнями, безсонням, зневагою до виконання своїх обов'язків; посиленням агресивності (дратівливості, гнівливості, напруженості, негативною самооцінкою, пасивністю, появою почуття провини (якість властивий лише людям, що в сфері професійної діяльності інтенсивно взаємодіють з іншими) тощо [2].

Збіг цих чотирьох складових відповідності індивідуально-особистісних якостей особистості забезпечує їй найбільшу ефективність у сфері педагогічної діяльності.

Зазначимо, що професійність та результативність учителя-предметника знаходять своє вираження ще й у сформованому ним стилі педагогічної діяльності та виборі педагогічної стратегії. Остання скеровує вектор професійної діяльності за одним із трьох напрямків – суто педагогічним, формально педагогічним або ж помилково педагогічним. При цьому тільки перший напрямок сприяє досягненню високих результатів у педагогічній діяльності, адже

характеризується стійкою мотивацією до реалізації основних функцій дидактики – формування вихідної потреби учня в знанні, носієм якого є педагог [2].

Професіоналізм значно залежить від рівня майстерності педагога – синтезу його розвинутого психолого-педагогічного мислення, системи педагогічних знань, навичок, умінь і емоційно-вольових засобів виразності, які в поєднанні з високорозвиненими якостями особистості дозволяють йому успішно вирішувати навчально-виховні завдання [1]. Характерними ознаками педагогічної майстерності учителя є гнучкість мислення та здатність до творчого переосмислення існуючих освітніх стратегій і самоорганізації [7], які на рівні інтуїції дозволяють йому ефективно адаптувати будь-яке освітнє середовище до пізнавальних потреб учнів.

Однак головним маркером для визначення рівня професійної майстерності педагога є рівень сформованості його когнітивно-технологічної компетентності, яка (за Л. Карповою) складається із мотиваційного, предметно-практичного та методологічного напрямків фахової діяльності, включає глибокі знання і кваліфікацію у галузі предмета, знання способів розв'язання технічних, творчих завдань, оволодіння сучасним інструментарієм вивчення особистості учня, здатність до використання прийомів педагогічного менеджменту, уміння організувати суб'єкт-суб'єктний навчальний процес, спрямований на розвиток особистості школяра [4].

Резюмуючи сказане, можемо зробити висновок, що формування алгоритму педагогічної майстерності значною мірою ґрунтується на знанні теоретичних основ педагогіки і психології, але ними не обмежується. Цей складний різноаспектний процес, для якого доцільним і методологічно виправданим є аксіологічний підхід, складається з ряду взаємопов'язаних підсистем, взаємозумовлена цілісність яких і утворює конкурентоздатного вузькогалузевого фахівця. У цьому контексті професіограма учителя історії повинна формуватися не лише із кваліфікаційних характеристик, властивих педагогічній професії загалом, а й включати специфікацію когнітивно-технологічних якостей, необхідних для засвоєння історичної науки зокрема.

Рухаючись у напрямку від загального до конкретного, зауважимо, що специфіка історичного пізнання ґрунтується передусім на дуальному механізмі оволодіння ним – від знання історичного факту (теоретичний механізм пізнання) до усвідомлення його як частки власного життя (емпіричний механізм пізнання). На теоретичному рівні учитель має справу із виявленням сенсів і значень історичних фактів, на емпіричному – із формуванням відчуття причетності до них, адже «без внутрішньої духовної творчості історії просто не існує» (П. Флоренський) [14, с. 82]. Саме таким способом, шукаючи відповіді на базові запитання особистісної ідентичності: «Хто я?», «Чий я?», «Як моє ім'я?», формується індивідуальна культурно-історична свідомість учнів, розвивається їхня історична пам'ять, нашаровуються історичні переживання, які у комплексі утворюють персональний код духовної ідентифікації особистості.

Окреслена конфігурація моделі історичного пізнання вимагає від учителя ґрунтовної предметної та міждисциплінарної ерудиції, яка у поєднанні з індивідуальним стилем методичної діяльності дозволить йому перетворити історичне пізнання з марудного заучування фактів та подій у захопливий процес осмислення минулого та усвідомлення сенсу людського буття. Невичерпність історичних знань призводить до того, що вивчити історію (на рівні теорії) складно, а от осягнути, зрозуміти логіку її процесів потрібно. І зробити це можна виключно «силою яскравих душевних переживань» [14, с. 83], утворення яких залежить від рівня сформованості методичної компетентності педагога.

Маючи справу з поколінням дітей інтернету та сучасних технологій, інтелект яких надзвичайно високий, а кругозір зачасти поверхневий та ситуативний (адже вони не бачать сенсу у невмотивованій шкільній освіті), сучасний учитель історії повинен чітко усвідомлювати, що умови традиційної освіти з вимогами фундаментальних системних знань з навчального предмета та методами суб'єкт-об'єктного репродуктивного навчання для них не ефективні, а отже, – необхідно шукати нові моделі її оптимізації. У зв'язку з цим перед сучасним педагогом постає складне завдання: через власне професійне самовдосконалення забезпечити інноваційну трансформацію існуючої загальноосвітньої моделі.

Інноваційна діяльність учителя є специфічною і дуже складною, адже потребує від нього особливих знань, навичок і здібностей педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвинутою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до

інновацій. Педагогів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування. Їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та осмислена інноваційна позиція, здатність не лише долучатися до інноваційних процесів, а й бути їх ініціатором, бажання не відтворювати уже відомі способи навчальної діяльності, а створювати та використовувати принципово або відносно нові підходи, способи, форми і технології навчання [13, с. 51]. При цьому концептуальні ідеї інноваційної педагогіки повинні бути сприйняті учителем історії як норми методичної діяльності.

В умовах гібридної війни Росії проти України, політичної і соціально-економічної нестабільності в нашій державі та світі важливого значення набуває національна свідомість учителя історії, яку в окреслених обставинах можна розглядати як якісну базову професійну характеристику педагога від наявності/відсутності якої значною мірою залежить рівень сформованості національної ідентичності та патріотизму учнів. Як носій державницьких пріоритетів учитель історії на своїх уроках повинен презентувати учням ідею української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства і нації та урахування інтересів усіх етносів українського народу.

Отже, на сучасному етапі новітнього державотворення освіту розглядають як визначальний фактор якісних соціальних перетворень. Ключовою фігурою у цьому процесі є учитель, професійний розвиток якого став стратегічною метою реалізації концептуальної складової загальноосвітньої реформи «Нова українська школа».

Оновлена функціональна складова професійної діяльності учителя НУШ скеровує його професійну еволюцію у напрямку модернізації усталеної загальноосвітньої моделі і зумовлює переосмислення його місця та ролі в освітньому середовищі України.

Цілком закономірно, що подібна кореляція супроводжується певними труднощами в її реалізації. Суперечності, які виникають між рівнем психічного потенціалу учителя та його здатністю реалізації у професії, мають шанс бути подоланими лише за умови зростання впливу його нового напрацьованого досвіду на соціокультурне середовище держави загалом та конкретного закладу освіти зокрема. У зв'язку з цим актуальним є завдання розробки сучасної концепції цілісної підготовки учителів на основі поєднання з інноваційними процесами, що відбуваються у закладах вищої та загальної середньої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барбина Е. С. Формирование педагогического мастерства учителя в системе непрерывного педагогического образования. Київ. 1997. 153 с.
2. Голік О. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: навчальний посібник. Донецьк: «Ноулідж», 2010. 242 с. URL: <http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/102/1/Holik%20O.B.%20Pedahohichna%20maysternist%CA%B9.%20Orhanizatsiyno-upravlins%CA%B9kyu%20aspekt.pdf>
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-zatverdyyv-novuj-osvitnij-standart-dlya-pochatkovyh-klasiv/>
4. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2004. 20 с.
5. Мірошник С. І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи. Народна освіта. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4133
6. «Нова українська школа». Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М. Грищенка. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
7. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн та ін. Київ: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
8. Про деякі організаційні питання щодо підготовки педагогічних працівників для роботи в умовах «Нової української школи»: Наказ МОН України від 15.01.2018 № 34. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
9. Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору «Нової української школи»: Наказ МОН України від 23.03.2018 р. № 283 URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nop/3metodichni-rekomendatsii.pdf>
10. Про організаційні питання запровадження Концепції «Нової української школи» у загальноосвітніх навчальних закладах 1-го ступеня: Наказ МОН від 13.07.2017 р. № 1021. URL: <http://www.soippo.edu.ua/images/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/07/04/novyna1/1021.pdf>

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

11. Про освіту: Закон України від 02.04.2020 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
12. Смірнова О. Методичні аспекти підготовки майбутніх учителів історії до інноваційної педагогічної діяльності. *Рідна школа*. 2010. №11. С. 50–53.
13. Турянська О. Що треба знати учителю Про особливості історичного пізнання. *Молодь і ринок*. 2010. № 9. С. 81–85.
14. Черній А. Професійний розвиток педагога: досвід, співпраця, пріоритети на шляху до Нової української школи. Післядипломна освіта в Україні. 2018. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/2_2018/%D0%9F%D0%9E__2_2018_%D0%A7%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%99.pdf
15. Ясеницька Ж. Особливості формування педагогічної майстерності вчителя образотворчого мистецтва. Актуальні питання гуманітарних наук. 2016. Вип. 16. С. 480–486. URL: <http://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2017/11/016-64.pdf>

REFERENCES

1. Barbyna E. S. Formyrovannia pedahohycheskoho masterstva uchytelia v systeme nepreryvnoho pedahohycheskoho obrazovannia. [Formation of pedagogical skill of the teacher in the system of continuous pedagogical education]. Kyiv: Vyshcha shkola, 1997. 153 s.
2. Holik O. Pedahohichna maisternist: orhanizatsiino-upravlinskyi aspekt: navchalnyi posibnyk. [Pedagogical skills: organizational and managerial aspect: Textbook]. Donetsk: "Noulidzh" Donetske viddillennia, 2010. 242 s. URL: <http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/102/1/Holik%20O.B.%20Pedahohichna%20maysternist%CA%B9.%20Orhanizatsiino-pravlins%CA%B9kyu%20aspekt.pdf> (data zvernennia: 01. 10. 2020).
3. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity. [State standard of primary education]. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-zatverdyv-novyj-osvitnij-standart-dlya-ochatkovyh-klasiv/> (data zvernennia: 28. 09. 2020).
4. Karpova L. H. Formuvannia profesiinoї kompetentnosti vchytelia zahalnoosvitnoi shkoly: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. [Formation of professional competence of a secondary school teacher: author's ref. dis. ... Cand. ped. Science: 13.00.04.]. Kharkiv, 2004. 20 s.
5. Miroshnyk S. I. Profesiinyi rozvytok pedahoha: suchasni pidkhody. [Professional development of a teacher: modern approaches]. Narodna osvita. 2016. Vyp. 2. S. 13–18. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4133 (data zvernennia: 01. 10. 2020).
6. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly / za zah. red. M. Hryshchenka. [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. Kyiv, 2016. 40 s. URL: <http://repository.lidufk.edu.ua/handle/34606048/20195> (data zvernennia: 26. 09. 2020).
7. Ziaziun I. A., Kramushchenko L.V., Kryvonos I. F. ta in. Pedahohichna maisternist: pidruchnyk. [Pedagogical skills: a textbook]. Kyiv: SPD Bohdanova A. M., 2008. 376 s.
8. Pro deiaki orhanizatsiini pytannia shchodo pidhotovky pedahohichnykh pratsivnykiv dlia roboty v umovakh Novoi ukrainskoї shkoly: Nakaz MON vid 15.01.2018 № 34. [About some organizational questions concerning preparation of pedagogical workers for work in the conditions of the New Ukrainian school: the Order of the Ministry of Education and Science from 01/15/2018 № 34]. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>. (data zvernennia: 28. 09. 2020).
9. Pro zatverdzhennia metodychnykh rekomendatsii shchodo orhanizatsii osvitnoho prostoru Novoi ukrainskoї shkoly: Nakaz MON vid 23.03.2018 № 283 [On approval of methodological recommendations for the organization of the educational space of the New Ukrainian School: Order of the Ministry of Education and Science of March 23, 2018 № 283]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nop/3metodychni-rekomendatsii.pdf> (data zvernennia: 29. 09. 2020).
10. Pro orhanizatsiini pytannia zaprovadzhennia Kontseptsii Novoi ukrainskoї shkoly u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh 1-ho stupenia: Nakaz MON vid 13.07.2017 № 1021. [On organizational issues of introduction of the Concept of the New Ukrainian school in general educational institutions of the 1st degree: Order of the Ministry of Education and Science of 13.07.2017 № 1021]. URL: <http://www.soippo.edu.ua/images/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/07/04/novyna1/1021.pdf> (data zvernennia: 28. 09. 2020).
11. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 02.04.2020 r. № 2145-VIII [Law of Ukraine of 02.04.2020 № 2145-VIII "On Education"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> (data zvernennia: 28. 09. 2020).
12. Smirnova O. Metodychni aspekty pidhotovky maibutnykh uchyteliv istorii do innovatsiinoї pedahohichnoї diialnosti. [Methodical aspects of preparation of future history teachers for innovative pedagogical activity]. *Ridna shkola*. 2010. №11. S. 50–53.
13. Turianska O. Shcho treba znaty uchyteliu Pro osoblyvosti istorychnoho piznannia. [What a teacher needs to know about the peculiarities of historical knowledge]. *Molod i rynek*. 2010. № 9. S. 81–85.

14. Chernii A. Profesiyni rozvytok pedahoha: dosvid, spivpratsia, priorityty na shliakhu do novoi ukrainskoi shkoly. [Professional development of a teacher: experience, cooperation, priorities on the way to a new Ukrainian school]. Pisliadyplomna osvita v Ukraini. 2018. № 2. S. 40–43. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/2_2018/%D0%9F%D0%9E_2_2018_%D0%A7%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%99.pdf (data zvernennia: 28. 09. 2020).
15. Iasenytka Zh. Osoblyvosti formuvannia pedahohichnoi maisternosti vchytelia obrazotvorchoho mystetstva. [Features of formation of pedagogical skill of the teacher of fine arts]. Aktualni pytannia humanatarnykh nauk. 2016. Vyp. 16. S. 480–486. URL: <http://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2017/11/016-64.pdf> (data zvernennia: 26. 09. 2020).

УДК 371.132/.373.3:613.955(045)

DOI 10.25128/2415-3605.20.2.7

МИКОЛА БАЛУХ

ORCID 0000-0001-9628-3671

balukh.mykola@gmail.com

аспірант

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Обґрунтовано умови формування здоров'язбережувальної компетентності в майбутніх учителів початкових класів у системі вищої освіти. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів початкових класів є довготривалим та складним процесом, що потребує відповідних педагогічних умінь та забезпечує залучення студентів до процесу здоров'язбереження. Охарактеризовано обрані педагогічні умови, яким належить особлива роль у навчальному процесі закладів вищої навчальних. Визначено стан дослідження проблеми в сучасній науковій літературі. Охарактеризовано здоров'язбережувальну компетентність як комплекс знань, умінь та цінностей, які спрямовані на збереження й зміцнення здоров'я. Розглядаючи педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності у майбутніх учителів початкових класів у процесі фахової підготовки, наголошується, що від реалізації комплексу відповідних педагогічних умов залежить передусім її ефективність. Виокремлено наступні педагогічні умови вказаного процесу фахової підготовки: підвищення мотивації майбутніх учителів початкових класів до здоров'язбережувальної діяльності; створення здоров'язбережувального середовища, що спрямоване на виховання свідомого ставлення до власного здоров'я; урізноманітнення форм здоров'язбережувальної діяльності майбутніх учителів. Встановлено, що подальші дослідження доцільно спрямовувати на інтеграцію здоров'язбережувальних компетентностей із компонентами методичної системи навчання професійно-орієнтованих дисциплін.

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність, заклади вищої освіти, майбутні учителі початкових класів, педагогічні умови.

НИКОЛАЙ БАЛУХ

аспірант

Хмельницькая гуманітарно-педагогіческая академія
ул. Проскуровского подполья, 139, г. Хмельницький

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Обоснованы условия формирования здоровьесберегающей компетентности у будущих учителей начальных классов в системе высшего образования. Формирование здоровьезбережувальної компетентности будущих учителей начальных классов – это длительный и сложный процесс, который требует соответствующих педагогических умений и обеспечивает привлечение студентов к процессу